

Evolutionair psycholoog David Barash: 'Creativiteit helpt bij natuurlijke selectie'

Onze hersenen zijn evolutionair gezien niet handig om te overleven. “Ze zijn verhoudingsgewijs groot en kosten veel energie in onderhoud,” zegt de Amerikaanse hoogleraar en schrijver David Barash. En de creativiteit die ons in staat stelt om mooie dingen te maken lijkt bij de *survival of the fittest* ook niet nuttig. Maar, natuurlijke selectie vindt ook plaats via de weg van de seksuele aantrekkingskracht. Misschien maken grote hersenen, innovatief vermogen en creativiteit ons gewoon sexy voor een potentiële partner.

Professor David Barash, hoogleraar Evolutionaire Psychologie aan de Universiteit van Washington in Seattle verzorgde maandag 5 november jl. de jaarlijkse HAN NRC Publiekslezing in Nijmegen. Barash focuste in zijn lezing sterk op de oorsprong van onze creativiteit. Dat onze bedrijven sociaal en technologisch innovatief dienen te zijn om de concurrentieslag aan te gaan, daar is Barash

het mee eens. De vraag voor de hoogleraar die van huis uit zoöloog is luidt echter: waarom zijn wij als soort ooit creatief geworden? Was dat nodig om te overleven?

Aanpassen

Barash: “Laten we eerst even een wijdverbreid misverstand uit de wereld helpen. Veel mensen denken dat natuurlijke selectie gelijk staat aan het elimineren van zwaktes en de zwaksten. Maar evolutie creëert een steeds grotere diversiteit en de beste nieuwe combinaties blijven uiteindelijk voortbestaan. Daarnaast betekent *fittest* niet de sterkste, maar de meest geschikte. Met andere woorden, het gaat om degene die zich het best kan aanpassen aan veranderende omstandigheden. Dieren die in staat zijn om zich aan te passen in allerlei veranderende situaties, krijgen een evolutionaire voorsprong.”

Natuurlijke selectie betekent volgens Barash ‘dat we continu kopieën van onszelf in de toekomst projecteren.’ Dat we tegenwoordig aan geboortebeperving kunnen doen, maakt niet uit. De onbewuste biologische motor functioneert nog steeds volgens hetzelfde principe. Maar hoe past creativiteit daar in? Barash: “Natuurlijke selectie vindt op twee manieren plaats. De eerste is een ecologische selectie van de meest geschikte. De tweede manier, die ook van Darwin afkomt, is de natuurlijke selectie door middel van seksuele aantrekkingskracht.”

Staart van de pauw

Zoals de staart van een pauw het beest alleen maar in de weg zit als hij achterna wordt gezeten, zo zijn onze hersenen eigenlijk ook te groot en te kostbaar om je overlevingsenergie in te stoppen. Barash: “Qua energie en qua zuurstof vragen onze hersenen veel van ons. Puur biologisch gezien zijn grote hersenen niet erg handig.” Toch is die pauwenstaart er met de evolutie ook niet minder om geworden. David Barash: “Het vrouwtje kiest een mannetjespauw op basis van zijn verenuitdossing. En er zijn goede aanwijzingen dat wij grote hersenen hebben omdat je met intelligentie en creativiteit indruk maakt op potentiële partners.” Barash verwijst onder meer naar het boek *The Mating Mind* van de Amerikaan Geoffrey Miller. “Miller levert er mijns inziens nog geen bewijs voor dat hard genoeg is, maar in die richting moeten we het wel zoeken.”

Nutteloze kunst

Om dezelfde redenen van attractie zouden wij mensen ons bezighouden met allerlei culturele en artistieke innovaties. Barash: “Een schilderij maken, een mooie lamp ontwerpen, een symfonie componeren: vanuit puur biologisch oogpunt gezien zijn het nutteloze bezigheden. De enige plausibele

reden is dat wij als makers ervan willen laten zien hoe innovatief en slim en daarmee hoe geschikt wij zijn om onze genen door te geven.”

De bewering van Barash komt hierin overeen met die van mensen als de Engelse schrijver Charles Leadbeater. Laatstgenoemde stelt dat een kenniseconomie zich alleen kan ontwikkelen op basis van een attractiestrategie, omdat alles uiteindelijk draait om bewegend menselijk talent en niet om land of grondstoffen die vastzitten. De biologische onderlegger is aldus dat organisaties die talent willen boeien en binden en steden die creatief willen zijn, dat uiteindelijk allemaal doen voor de kruisbestuiving die de best mogelijke combinaties voor de toekomst door laat gaan. Een economie die steeds meer gebaseerd is op mensen, zal aldus steeds meer biologische trekken vertonen.

Haas en de schildpad

Een belangrijk aspect om niet uit het oog te verliezen volgens David Barash is het tempoverschil in onze ontwikkeling. “De ontwikkelingen van innovaties gaan heel snel maar dat is onze culturele eolutie en dat betekent niet dat wij als soort snel evolueren. Onze culturele evolutie heeft de snelheid van een haas. Onze biologische evolutie daarentegen heeft de snelheid van een schildpad – traag en stapje voor stapje. Biologisch gezien zijn wij niet veel anders dan duizenden jaren geleden.”

Dat tempoverschil is er volgens Barash ook de reden voor dat biologische drijfveren voor onze creativiteit en innovatiegedrag nog steeds relevant zijn. “Wij beantwoorden nog steeds aan oude biologische wetten, maar laten we daarnaast ook niet vergeten dat we mensen zijn.”